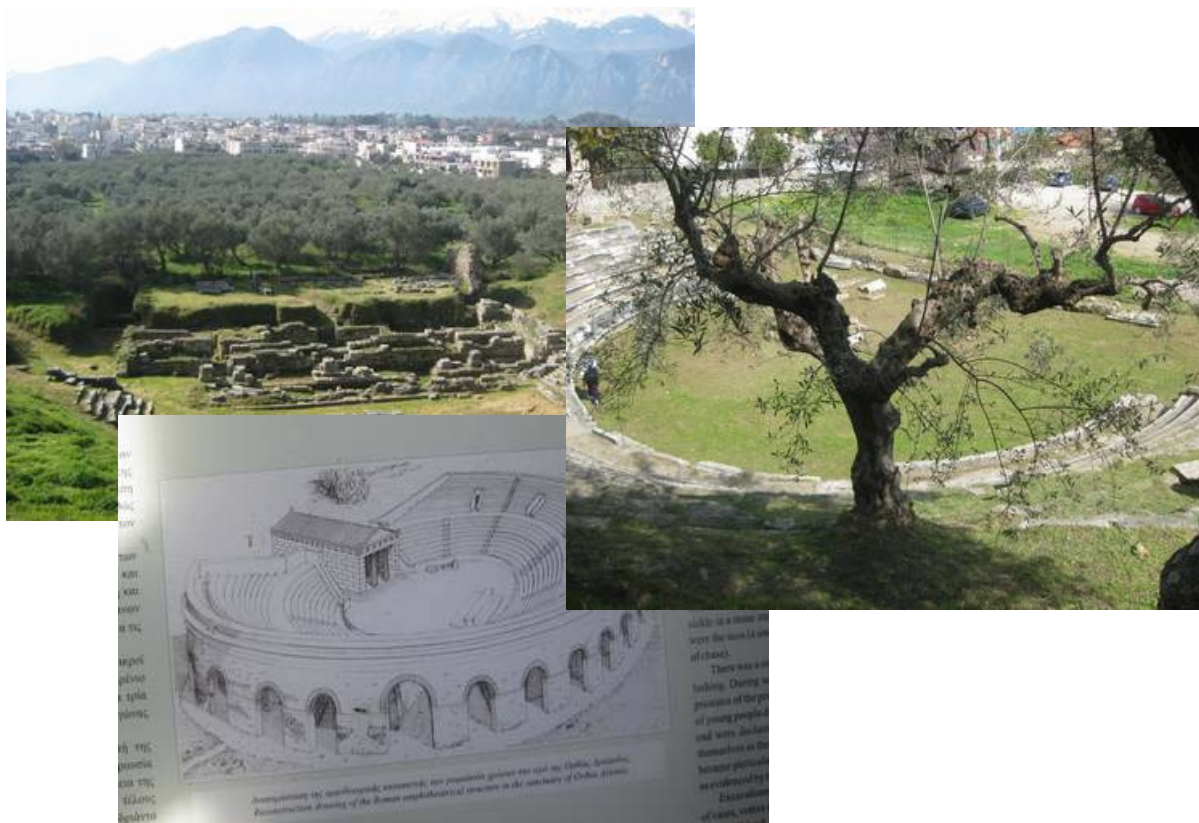

**ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ
ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ «ΔΙΑΖΩΜΑ» κ. ΣΤΑΥΡΟΥ ΜΠΙΕΝΟΥ
ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΘΕΑΤΡΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΛΑΚΩΝΙΑΣ**

4 ΜΑΡΤΙΟΥ 2009

Δ Ι Α Ζ Ω Μ Α

Σωματείο «ΔΙΑΖΩΜΑ», Μπουμπουλίνας 30, Τ.Κ. 10682, Αθήνα
www.diazoma.gr / info@diazoma.gr

Τετάρτη 4 Μαρτίου

Την Τετάρτη 4 Μαρτίου ξεκινήσαμε πρωί πρωί από την Αθήνα για τη Λακωνία μαζί με τον συνεργάτη μου και ιδρυτικό μέλος του «ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ» κ. Κωνσταντίνο Δικαίο και την σκηνοθέτη και τακτικό μέλος κα Λουκία Ρικάκη. Στις εννέα το πρωί μας περίμενε στα γραφεία της Ε' ΕΠΚΑ η προϊσταμένη κα Αδαμαντία Βασιλογάμβρου μαζί με το ιδρυτικό μας μέλος αρχιτέκτονα κ. Γιώργο Γιαξόγλου.

Εν συνεχεία επισκεφθήκαμε μαζί το νομάρχη Λακωνίας κ. Κων/νο Φούρκα.

Ακολούθησε η πρώτη μας επίσκεψη στο **αρχαίο θέατρο της Σπάρτης**, όπου εκεί μας περίμεναν το ιδρυτικό μέλος του Σωματείου μας Μεταξία Παπαποστόλου, φιλόλογος και δημοτικός σύμβουλος Σπάρτης και ο κ. Στάθης Μπεκιάρης, πρόεδρος Πολιτιστικού Συλλόγου Γητιάδος.

Θρησκευτικό και πολιτικό κέντρο της πόλης της Σπάρτης υπήρξαν η Ακρόπολη και ο χώρος της Αγοράς που τοποθετείται στα ανατολικά της. Όταν ο περιηγητής Πausανίας επισκέφτηκε τη Σπάρτη τον 2ο αι. μ.Χ. συνάντησε πλήθος ιερών, μνημείων και δημοσίων κτηρίων στην ευρύτερη περιοχή της Ακρόπολης και της Αγοράς, ανάμεσα τους και το θέατρο της πόλης στο οποίο αναφέρεται ως «...θέατρον, λίθου λευκού, θέας άξιον».

Το θέατρο βρίσκεται στη νότια κλιτύ της Ακρόπολης και διασώζει στοιχεία από πολλές διαφορετικές φάσεις: η κατασκευή που σώζεται σήμερα ανάγεται στα ύστερα Ελληνιστικά χρόνια, ενώ υπάρχουν και πολλά άλλα επί μέρους στοιχεία που χρονολογούνται μέχρι και το τέλος του 4^{ου} μ.Χ. αιώνα.

Άποψη του θεάτρου της Σπάρτης.
Στο βάθος ο χιονισμένος Ταύγετος.

Το κοίλο χωριζόταν σε κερκίδες από κλίμακες (9 κάτω και 18 επάνω από το διάζωμα) και στηρίζεται εν μέρει σε δύο μεγάλους αναλημματικούς τοίχους, που προστέθηκαν για να αυξηθεί η συνολική χωρητικότητα του Θεάτρου. (Υπολογίζεται ότι στο τεράστιο αυτό οικοδόμημα μπορούσαν να συγκεντρωθούν 16.000 θεατές).

Σήμερα διατηρείται σε κακή κατάσταση, διότι τα εδώλια και η θεμελίωσή τους χρησιμοποιήθηκαν ως οικοδομικό υλικό στις κατοικίες που κατασκευάστηκαν στο χώρο αυτό κατά τον 9^ο μ.Χ. αιώνα. Τα κτήρια αυτά δεν έχουν ακόμη ανασκαφεί στο σύνολό τους, μερικά μάλιστα φαίνονται καθαρά στο δυτικό τμήμα της ορχήστρας.

Το θέατρο είχε μεγάλη σκηνή και προσκήνιο, πεταλοειδή ορχήστρα και περιμετρική στοά στο άνω μέρος του κοίλου. Μπροστά από το θέατρο πρέπει να περνούσε κεντρική οδική αρτηρία της ρωμαϊκής φάσης της Σπάρτης, διότι κατά το 2^ο μ.Χ. αιώνα στον τοίχο της παρόδου χαράχθηκε μεγάλος αριθμός τιμητικών επιγραφών. Όταν μάλιστα γέμισε ο τοίχος, συνέχισαν να γράφουν μέσα στην ορχήστρα του Θεάτρου.

Περιγραφή υφιστάμενης κατάστασης:

Το αρχαίο θέατρο σήμερα δεν μπορεί να θεωρηθεί επισκέψιμο μνημείο, καθώς όχι μόνο δεν έχει ολοκληρωθεί η ανασκαφή του, αλλά υπάρχουν πολλές ανοικτές τομές από τις έρευνες του 1926-1930, του 1992- 1996 και της έρευνας που βρίσκεται σε εξέλιξη στο πλαίσιο του Προγράμματος Συνεργασίας της Ε' Εφορείας με τη Βρετανική Αρχαιολογική Σχολή και την 5^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

Η κατάσταση του μνημείου είναι κακή, κυρίως διότι το κοίλο κτίστηκε πάνω σε επιχώσεις, και μεγάλο μέρος του καταστράφηκε για την οικοδόμηση βυζαντινών σπιτιών και εργαστηρίων σε όλη του την έκταση. Πολλά μάρμαρα από τους αναλημματικούς τοίχους αφαιρέθηκαν από τον ιδιοκτήτη του χώρου ως οικοδομικό υλικό για τα σπίτια της σύγχρονης πόλης γύρω στα 1870, ενώ το 1933 διαλύθηκε μεγάλο μέρος του δυτικού αναλημματικού πύργου για την κατασκευή της Δεξαμενής Ύδρευσης στην κορυφή του λόφου.

Η σημερινή εικόνα του θεάτρου

Μετά την ανασκαφή της ορχήστρας του θεάτρου (1926-30) δεν ελήφθησαν μέτρα αντιστήριξης των επιχώσεων, του κοίλου, με αποτέλεσμα να διαλυθούν τα βυζαντινά οικοδομικά λείψανα, και τμήματά τους να καταρρέουν συνεχώς στο χώρο της ορχήστρας.

Περαιτέρω προβλήματα προκαλούνται από τα όμβρια, τα οποία δεν απορροφώνται από όλη την έκταση της κορυφής του λόφου, λόγω του κόκκινου γεωλογικού στρώματος που έχει καλύψει την περιοχή μετά την εξόρυξη της Δεξαμενής, σε συνδυασμό με τη φύτευση ευκαλύπτων, οι οποίοι δεν επιτρέπουν την ανάπτυξη χαμηλής βλάστησης κάτω από αυτούς.

Προτεινόμενες επεμβάσεις:

Η κακή κατάσταση του μνημείου επιτρέπει μόνο σωστικά μέτρα για την άμεση προστασία του από την προϊούσα φθορά με γνώμονα τη διατήρηση της αυθεντικότητάς του. Θεωρούνται απαραίτητες σημειακές μόνο επεμβάσεις που θα ενισχύσουν την αισθητική και ιστορική αξία του μνημείου, εξασφαλίζοντας παράλληλα τη λειτουργικότητά του ως επισκέψιμου μνημείου. Για το σκοπό αυτό είναι απαραίτητη η εκπόνηση συνολικής μελέτης για την προστασία και την ανάδειξή του.

Από αριστερά διακρίνονται οι κ.κ. Στάθης Μπεκιάρης, Νίκων Σακελλάρης, Γιώργος Γιαξόγλου, Παρασκευάς Καλομοίρης, Αιμιλία Μπακούρου, Σταύρος Μπένος, Μεταξία Παπαποστόλου και Αδαμαντία Βασιλογάμβρου

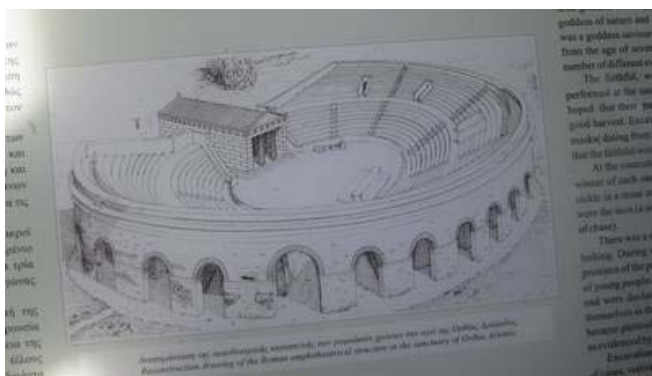

Επόμενος σταθμός το ρωμαϊκό αμφιθέατρο ιερού Ορθίας Αρτέμιδος στη Σπάρτη.

Επίκεντρο της θρησκευτικής ζωής της κόμης των Λιμνών, μιας από τις πέντε κόμης που απάρτιζαν την αρχαία Σπάρτη, ήταν το Ιερό της Ορθίας Αρτέμιδος. Το ιερό ήταν το σπουδαιότερο και ένα από τα πρωιμότερα ιερά της πόλης και ήταν άμεσα συνδεδεμένο με την αγωγή των νέων Σπαρτιατών. Το μνημείο ανασκάφηκε από την Βρετανική Αρχαιολογική Σχολή την πενταετία από το 1906 έως το 1910.

Κατά τη διάρκεια της μακραίωνης χρήσης του το ιερό υπέστη πολλές μετατροπές. Η λατρεία στο χώρο ξεκινάει ήδη από τον 9^ο αι. π.Χ., όταν στη θέση υπήρχε μόνο ένας βωμός. Ο πρωιμότερος ναός χρονολογείται γύρω στο 700 π.Χ.. Το ιερό καταστράφηκε από πλημμύρα του ποταμού Ευρώτα γύρω στα μέσα του 6^{ου} αι. π.Χ. και στη θέση του παλιού ιδρύθηκε νέος μεγαλύτερος ναός, ο οποίος βρισκόταν σε χρήση μέχρι τον 2^ο αι. π.Χ., οπότε και επισκευάστηκε η αντικαταστάθηκε πάνω στα ίδια θεμέλια.

Τον 3^ο αι. μ.Χ. πραγματοποιήθηκε στο χώρο μια μεγάλη επέμβαση με την κατασκευή ενός επιβλητικού αμφιθεάτρου που πλαισίωνε το ναό. Το κυκλικό κοίλο του αμφιθεάτρου διακοπτόταν στο δυτικό του τμήμα από το ναό, η πρόσοψη του οποίου λειτουργούσε όπως η σκηνή ενός αρχαίου ελληνικού θεάτρου.

Αναπαράσταση της αμφιθεατρικής κατασκευής των ρωμαϊκών χρόνων στο ιερό της ορθίας Αρτέμιδος

Διακρίνεται μπροστά ο ναός που περικλείεται από το αμφιθέατρο

Για την κατασκευή της συμπαγούς θεμελίωσης του αμφιθεάτρου χρησιμοποιήθηκαν ακατέργαστες πέτρες και ισχυρό κονίαμα, ενώ ως οικοδομικό υλικό χρησίμευσε και πλήθος παλαιότερων αναθημάτων, όπως λίθινες στήλες και πήλινες μάσκες. Από εκεί και πάνω μια σειρά τοίχων που διευθετούνταν ακτινωτά γύρω από την ορχήστρα, χρησίμευαν ως στηρίγματα των κυκλικών σειρών των εδωλίων, τα οποία διακόπτονταν από κλίμακες. Εξωτερικά και κάτω από την ψηλότερη σειρά καθισμάτων, ο τοίχος του αμφιθεάτρου στηριζόταν σε κτιστούς πεσσούς που σχημάτιζαν κυκλικό καμαροσκεπή διάδρομο. Το αμφιθέατρο κατασκευάστηκε για να εξυπηρετήσει το μεγάλο αριθμό επισκεπτών που παρακολουθούσαν τα δρώμενα και τις τελετές που λάμβαναν χώρα στο ιερό κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους, και κυρίως την τελετή της διαμαστίγωσης, κατά τη διάρκεια της οποίας έφηβοι Σπαρτιάτες μαστιγώνονταν με δύναμη και μέχρι το αίμα τους να βάψει το βωμό της θεάς.

Περιγραφή υφιστάμενης κατάστασης:

Το μνημείο, από την αποκάλυψή του και έως τις μέρες μας, υπέστη φθορές, κυρίως εξαιτίας των ιδιαίτερων κλιματολογικών συνθηκών που επικρατούν στην περιοχή, η οποία γειτνιάζει με τον ποταμό Ευρώτα. Σήμερα από το ιερό σώζεται η θεμελίωση του ναού του 2^{ου} αι. π.Χ., ο βωμός και αγωγός που χρονολογείται στον 3^ο αι. π.Χ..

Από την αμφιθεατρική κατασκευή των ρωμαϊκών χρόνων σώζεται το νότιο τμήμα και συγκεκριμένα η θεμελίωσή της, το κατώτερο τμήμα των κτιστών πεσσών που σχημάτιζαν εξωτερικά τον καμαροσκεπή διάδρομο και ο ένας από τους τοίχους που στήριζαν το κοίλο.

Τα έτη 2006 – 2008, κατά την υλοποίηση του έργου « Ανάπλαση – Ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων και μνημείων της περιοχής του Ευρώτα στη Σπάρτη», που εκτελέστηκε από την Ε' ΕΠΚΑ με αυτεπιστασία, πραγματοποιήθηκαν εργασίες ανάπλασης και ανάδειξης στο χώρο του ιερού. Αποκαλύφθηκαν εκ νέου και καθαρίστηκαν τα αρχιτεκτονικά λείψανα του ιερού και συντηρήθηκαν, στερεώθηκαν και συμπληρώθηκαν, όπου ήταν δυνατόν, τα λείψανα της θεμελίωσης του ρωμαϊκού αμφιθεάτρου.

Στη συνέχεια καταχώθηκαν τα θεμέλια και επιχωματώθηκε η έκταση που καταλάμβανε το αμφιθέατρο, έτσι ώστε να αποφευχθεί η περαιτέρω φθορά του, αλλά και προκειμένου να δημιουργείται στον επισκέπτη μια εικόνα για το είδος και την έκταση της ρωμαϊκής κατασκευής.

--- ◇ ---

Μετά πήραμε το δρόμο για το Γύθειο, όπου συναντήσαμε στο δημαρχείο το δήμαρχο και ιδρυτικό μέλος του ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ κ. Μάρκο Βολάκο. Μαζί με το δήμαρχο επισκεφθήκαμε το χώρο του μαγευτικού **θεάτρου του Γυθείου**.

Το αρχαίο θέατρο του Γυθείου βρίσκεται στους πρόποδες του λόφου της ακρόπολης, στο βόρειο τμήμα της πόλης του Γυθείου και χρονολογείται στους ρωμαϊκούς χρόνους (2^{ος} αι. μ.Χ.).

Το μνημείο ανασκάφηκε το 1891 από τον Ανδρέα Σκιά. Τότε ήρθε στο φως σχεδόν ολόκληρο το μνημείο, εκτός από το πίσω μέρος της σκηνής.

Άποψη του θεάτρου του Γυθείου

Το θέατρο ήταν κατασκευασμένο από εγχώριο υπόλευκο μάρμαρο. Το κοίλο του αποτελείται από τέσσερις πλήρως σωζόμενες σειρές εδωλίων, δυο σωζόμενες ελλιπώς και από μικρά τμήματα των υπολοίπων σειρών. Συνολικά περιελάμβανε δώδεκα σειρές καθισμάτων χωρίς διάζωμα και πέντε κάθετους διαδρόμους.

Στην πρώτη σειρά καθισμάτων υπήρχαν καθίσματα με ερεισίνωτα. Στο βόρειο και στο νότιο τμήμα του υπήρχαν πώρινοι αναλημματικοί τοίχοι.

Η σκηνή του θεάτρου είχε μήκος 12 μέτρα και πλάτος 5. Πίσω από τη σκηνή και σε ψηλότερο επίπεδο, υπήρχαν επτά μικρά, σχεδόν τετράγωνα, διαμερίσματα.

Περιγραφή υφιστάμενης κατάστασης:

Το κοίλο του θεάτρου σώζεται σε σχετικά καλή κατάσταση, αν και ορισμένα από τα εδώλια είναι κατά τόπους αποκρουσμένα, ενώ αυτά που βρίσκονται στο ανώτερο σωζόμενο τμήμα του κοίλου έχουν μετακινηθεί από την αρχική τους θέση. Ωστόσο η σημερινή μορφή του μνημείου είναι διαφορετική από εκείνη της εποχής της ανασκαφής. Από τη σκηνή σώζονται μόνο τα θεμέλια του πρόσθιου τοίχου ενώ από τα παρασκήνια δεν διασώζεται τίποτα. Στο κέντρο του χώρου της θυμέλης υπάρχει μεταγενέστερο πηγάδι.

Το κοίλον και οι προεδρείες

Προτεινόμενες επεμβάσεις:

Η κατάσταση διατήρησης του μνημείου επιτρέπει την συντήρηση και μερική αναστήλωσή του, για τις οποίες απαιτούνται οι σχετικές μελέτες. Μέχρι τότε, όπως συζητήσαμε με την κα Βασιλογάμβρου είναι δυνατό στο χώρο της πλατείας μπροστά από την ορχήστρα να οργανώνονται εκδηλώσεις με φόντο το φωτισμένο κοίλον του θεάτρου.

Ο δήμαρχος Γυθείου κ. Μάρκος Βολάκος ο κ. Σταύρος Μπένος η προϊσταμένη της Ε' ΕΠΚΑ κα Αδαμαντία Βασιλογάμβρου και οι συνεργάτες του δημάρχου.

Αμέσως μετά επιστρέψαμε στο δημαρχείο της Σπάρτης για την καθιερωμένη συνέντευξη τύπου και το απόγευμα παρευρεθήκαμε στην συνεδρίαση του δημοτικού συμβουλίου, όπου μας υποδέχθηκαν πολύ θερμά ο πρόεδρος και τα μέλη του δημοτικού συμβουλίου και είχαμε μια πολύ ζωντανή και ουσιαστική συζήτηση για τα όνειρα του «ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ».

Στιγμιότυπο από τη συνεδρίαση του δημοτικού συμβουλίου Σπάρτης

Κλείνοντας θέλω να ευχαριστήσω τόσο την κα Α. Βασιλογάμβρου που με συνόδευε σε όλο το οδοιπορικό μου όσο και την κα Μεταξία Παπαποστόλου που ήταν η ψυχή της οργάνωσης.

Δ Ι Α Ζ Ω Μ Α